

Издаје Суботом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у
плаћеним писмима неко-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картом унут-
рим на пошту у Котор.
Допиш шаљу се уредниш-
тву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 5. Октобра.

Поводом доласка кнеза бугарског Александра у Букурешт, један од највиђенијих листова румуњских, „Романул“, покренуо је мисао о тијесном савезу између Румуњске, Бугарске, Србије, Црне Горе и Грчке.

Стара пјесма, која се већ толико пута понављала у свијема могућим варијацијама!

Но и ако је то пјесма, за сада још само прижељкивана од свијех који је радо имају и радо слушају, ипак у њој има здрава језгра, из које се временом, када се страсти стишају, тјесногрудни погледи рашире и изгубе свој стегнути обим, када нестане ситуацијске суревљивости која не допушта да се брат и сусјед радује добитку и накретку брата и сусједа, — која ће се, како велимо, када наступе згодни услови, развити потпуно и донијети свој плод.

Да је мисао она зрела и политички оправдана, то се увиђало свагда до сад у свијем интересованијем кругу. Народни источни и државице њихове не могу бити међу собом у завиди, мањ ако хоће сами себи да дођу главе. Не може се замислити ни један случај, у коме би се интереси њихови укрштали или сударали, а све их прилике око њих и мимо њих-упућују да се међу собом слажу и пазе. Ако има какве опасности с поља, она је за све под једнака нити мање грози једној него другој; ако се једна од њих оштети спољашњим каквим ударцем, то не може проћи а да тај ударац не осјете више или мање све остале. Исто тако, ако се једна од њих којим год поводом ослаби, и све остале осјете у себи вишу порицију снаге и важности него што су је до тада имале.

Отуда долази, да су се источни народи у овоме вијеку један за другим ослободили испод турског јарма, јер су се појединачно успјесима сви скупа снажили и нову вољу за даља подухвата добијали.

Но при свем том, што се то увиђа и одавна већ увиђало, ипак је још далеко од онога савеза, који би тијесно свезивао источне народе јевропске.

Много се о томе говорило и писало, како би савез међу тијем народима довољан био, да их ослободи са свијем од туђега господарства и да их постави у положај да могу сами о себи самостално и независно живјети.

Па ипак, кад се дошло до самога дјела, кад је Црна Гора са Србијом дигла своју руку на општег душманца свијех источних народа, да ли су ту руку српску ти народи прихватили? Боже сачувај! Не велимо, да нам нијесу добра жељели — тога је могло бити и одвише — но у само дјело нијесу хтјели загазили ни Румуни ни Грци, остајући на страни као мирни гледаоци наше крваве представе. Ко би знао како би се дјело окончало и гдје би нам данас свијема био крај, да су и они, као што им је дужности била, улегли у крваво братско коло!

Рекриминације су ваза мреке. у овом пак случају могу бити поучне. Ако се користимо искуством, које нам прошлост пружа, онда ћемо моћи приједлог о оснивању тијесног савеза између народа источних превести из царства идејала и лијепијех саноа у царство суште реалности и опипљиве јаве. Ако пак будемо и у напредак падали у старе погрешке, ако будемо

један с другим водили шпекулације и мотрили само на згодне прилике како ћемо своје рачуне наћи у приликама и неприликама својих сусједа, тада ће опет стародавна тема о савезу међу источним народима спадајти међу левине академичке расправе, од којих никога глава забољети не ће.

А имали би источни народи не само политичких него и толико и још више материјалних и народно-економских разлога да ступе међу собом у што тјешњу свезу. Овај пошљедњи моменат заслужује с њихове стране што озбиљнију пажњу.

Државе на јевропском истоку постале су до душе иза пошљедњег рата независне, и оне су већ скоро по свуда као такве припознате, па и сама Бугарска, и ако стоји у одношају васалства према порти, ипак њу тај одношај не веже ничим, што би је могло спречавати у уживању скоро свијех атрибута потпуне независности. Па при свем том све те државе стоје скоро у потпуној зависности економској и трговачкој од моћнога запада, премда су у њиховом подручју скоро сви услови дати, који би их могли ослободити од те зависности, — ако не с мјеста, а оно бар временом. Све те државе и сви ти народи ослободили су се од спољашњег физичког господарства турског, али се нијесу ослободили од економске доминације запада, под којом још и дан-данашњи стењу. Економско-трговачка надмоћност запада господари над јевропским истоком и његовим народима и узела је у службу своју сирово производство тијех земаља, које стоје и дан-данашњи у потпуној зависности од западне индустрије, западних фабрика, западних саобраћајних средстава и т. д.

Има ли изгледа да би се и од те зависности ослободили источни народи?

Ми се незапосимо сангвиничним погледима, да на то питање одмах с безусловним „има“ одговоримо. Ми знамо и врло добро осјећамо колико смо у свему оскудни и колико нам зноја и труда треба, да би смо на економском и трговачком пољу народе западне бар колико толико сусигли. Па ни замјерити нам се не може, што смо у свему толико назадали, јер ми смо тако рећи тек од јуче стали на своје ноге, док су други народи читаве вијекове мирна времена на то употребљавали, да се усаврше у свијем вјештинама, које човјеку помажу да дође до материјалнога благостања.

Грехота би било само то, кад бисмо ми и од сад остали у дојакошњем стању равнодушности и маразма и кад се не бисмо послужили искуством, кроз које су прошли други народи. А то нас искуство учи, да они који имају једнаке интересе ваља да слажу своје поједине снаге у јединицу, како би били међу собом јакни према трећему, који им са својим интересима стоји на супрот.

Народи источни имају једнаке интересе како на политичком тако и на народно-економском и трговачком пољу; према томе позвани су тим истим интересом да своје поједине снаге слажу и састављају у скупну хармоничну јединицу. До данас они — бар на политичком пољу — нијесу у том правцу показивали много разумјевања поред свеколике добре воље. Да ли ће од сада, вако су већ постали слободни и независни, посвједочити, да искуство није мимо њих прошло без трага, и да ли ће

показати праву и трајну солидарност међу собом како на политичком тако и на економско-трговачком пољу, то — да видимо!

Са српског народног сабора.

19. Септембра ов. год. држана је трећа сједница овога сабора. У њој се прочитао извјештај верификационог одбора по ком је 53 посланика без приговора овјерљено.

Иза тајног договора, који је потом држан, приступило се к избору потпресједника, и би изабран већином гласова г. Стеван Брановачки, који се сабору захвали на поклоњеном му повјерењу.

За перовође изабрани су: Тодор Стефановић Вилоски, Миша Димитријевић, Павле Димитић и Дамјан Јеврић.

Пошто је на тај начин сабор конститусан, предложи пресједник, да се Њ. Величанству цару и краљу од стране сабора поднесе адреса лојалности, вјерности и оданости. То је примљено с ускликом а за чланове одбора, који ће израдити адресу, изабрани су: владика будимски Арсеније Стојковић, д.р. Полит, Св. Кушевић, Никола Беговић, Иса Ђирић и д.р. Никола Максимовић.

Иза тога држао је д.р. Полит подужни говор, којим је са свога гледишта обилежјао становите, које би се имало заузети при грађењу адресе цару као и при цијелој саборској радњи. Говор овај, који у данашњем листу у цијелости доносимо, саслушан је с великом пажњом и препраћен јаким допањем.

За тим је настављен извјештај верификационог одбора, по којем су неки посланици, међу овима и вршачки д.р. Милосављевић, због уложенијех протеста, којима је основаност призната, одбијени од сабора, а други су овјерљени, ма да су против њихових избора чињени приговори, које сабор није могао уважити. По ради њеких, код којих сабор из недостатка приложеног доказног материјала није могао донијети коначног одлучног рјешења, закључено је да се азашљу извидне комисије.

Цијела ова сједница запремљена је била овимјем послом око увјеравања.

У сједници трећој, иза обичних формалности, устане будимски владика, те напомињући како је 22. Септембра имен-дан царев, предложи да сабор пошаље цару честитање, што је с ускликом усвојено.

Иза тога изијети су пред сабор разни поднесци, међу којима заслужују пажњу поднесци ревносног прота горњо-карловачког, у којима се од стране епархијског школога одбора горњо-карловачког моли: да се у Корјеници заведе једна средња школа српска, да се за горњо-карловачку дијецезу заведе српско-православна богословија, да се тамо школски референт изабере, да се српска учитељска школа у Карловцу изједначи с подобнијем државнијем заводима што се тиче уживања права, да се узме у заштиту српско име од погрда с хрватске стране и т. д. То је све предато петиционом одбору.

За тим је пресједништво извјестило сабор, да је саборски одбор ове приједлоге израдио и сабору на претрес и рјешење поднио:

1. О уређењу православног свештенства.
2. Уредбе о поступку при давању зајмова из срп. нар. фонда.
3. Уредба за манастирске фондове.
4. Уредба за јерархијски фонд.
5. Уредба за мјесне православне црквено-школске општине.
6. Приједлог за пословник срп. нар. цркв. сабора.
7. Правила о дотацији српско-православних епископа у опсегу карловачке митрополије.
8. Уредба о надзору над народно-црквеним добрима.
9. Уредба о уређењу епархија.

По предлогу д.ра Н. Максимовића усвојио је сабор, да се од свијех тијех приједлога узме у претрес најприје „уредба за општине“, која је најпростија.

То је и учињено у четвртој сједници саборској, која је држана 21. Септембра. Ту се, иза неких ситних ствари, одмах прешло к операту о уредбама општина црквенијех. Дјело ово израдио је д.р. Светислав Касапиновић, но како њега нема на сабору, то је одбор саборски по-

вјерно секретару патрирарховом и сада народном посланику Исидору Ђирићу да он буде у овој ствари извјештач.

Г. Ђирић, пошто је изјавио своје жеље које и саборски одбор с њим дијели што творац овога сабора д.р. Касапиновић није у сабору, указује на тежину задатка, кога се морао латити, по тјешни се тијем, што ће му у заступању овога операта најјачи штит бити име онога, чије дјело он сада заступа. Прелазећи на ствар вели: да овај операт стоји на тврдом темељу аутономије, на принципу слободе, али је сада још подупрт и начелом реда. Слобода без реда анархија је. Ово пошљедње хтјело се овим приједлогом да спречи. Цијел је овом операту, да у општинском животу српске православне цркве створи здраве услове нормалном развитку народном, да омогући редован ток свијех послова, који спадају у дјелокруг општине. У овом операту водио се рачун о досадашњем искуству. Можда се може узети као назадак, што је у овом новом операту слобода сеоским општинама код извјеснијех послова општинских скучена, но с практичног гледишта мора се тај назадак означити као права потреба, јер при дојакошњем уставу показало се, да је сеоским општинама оскуђевало, не ће рећи добре воље, али разумијевања, вјештине и окретности у руковођењу општинским пословима, због чега је тамо било много препада. С тога је у овом новом операту слобода за изборе општинских пресједника код сеоских општина укинута и предеједништво се самим законом преноси на свештеника; нето је тако у интересу доброга реда број скупштинара и одборника смањен, а контрола над руковањем с општинским иметком појачана.

Пошто је извјештач на тај начин приказао сабору нову уредбу о црквенијем општинама, предложи неки посланици да се овај операт и не чита и да се о њему и не отвара општа расправа, но да се с мјеста узме за подлогу специјалној расправи, што је већином гласова и усвојено.

При специјалној расправи, која је отпочела петог дана и настављена сутра дан у петој сједници допашани су појавише разни исправци. Међу којима се највише препирало о том каква наслов да се даде овој уредби, управо како да се назову српске општине. Неки су хтјели, да се назову: „српске црквено-школске“, други опет: „српске и остале“, трећи: „православно-црквене“ и т. д. Овај пошљедњи исправак усвојен је.

Даље је при претресу ове уредбе живу дебату називало питање: ко може бити скупштинар? Посланик Вукићевић додао је к операту исправак, по коме би ваљало у уредбу ставити да само онај може бити члан скупштине, који је поред осталих законом прописаних својстава још и „религиозно-моралан“. Расправа о овом предмету трајала је скоро два сата. За исправак Вукићевићев заузимају су се нарочито посланици свештеничког реда и од свјетовнијех они, који су хтјели да унесу у уредбу што више етеге у смислу црквеном; против исправка говорили су сви посланици којима је мила што шира слобода и који нијесу хтјели да се без невоље стежу границе слободи учествовања у општинским пословима. Овима пошљедњима највише је на руку ишло то, што сам појам „религиозно-моралан“ није јасно одређен те даје маха субјективном и одвољном тумачењу, а то би могло дати повода немилостиво тврђењу међу члановима исте цркве и истог народа, које би у толико неповољној било, што нико није кадар да се истакне за непогрешног суђају о томе ко је „религиозно моралан“ а ко није. Услијед тијех разлога пао је овај исправак при гласању.

Не мању живот изазвала је расправа о пресједништву. Уредба хоће да у сеоским општинама свештеник буде пресједник. Против тога устају су многи посланици бранећи слободу избора. Овима се на против доказивало, с позивом на добивено искуство, да је та слобода само на штету ондје гдје нема услова да се њом служи како ваља, а таквијех услова нема на селу, јер у селу нит има знања, ни вјештине, ни окретности, па за то се догађају у општинама сеоским толики переди, свађе, распри, послови се општински напуштају, занемарују, често се и материјалне штете општини наносе и т. д. При свим тим разлозима и сте-ченим горком искуству већина је била за

слободе — ради саме слободе, па макар општине и пропале под нередом. Fiat libertas, pereat mundus!

Ако вам још додам, да је тога дана прије саборске сједнице било благодарење за цара у црквама католичкој и православној, ком су присуствовали посланици, да је у име сабора одаслано честитање цару на које је из царске кабинетске канцеларије с благодарношћу одговорено, да је изабран финансијски, петитивни и верификациони одбор и — да је неовјеровљеном посланику Кости Поповићу досуђено 50 ф. путна грошка, онда сам вам у кратко побројао све што се у главном и мало јавити о ово пет минутијех сједница.

У Карловцима.

БЕСЈЕДА д-ра МНХ. ПОЛИТА-ДЕ-САПЧИЋА држана у сједници епископског сабора 19. Септембра т. г.

Славни саборе! Парламентаран је обичај, а има свога уставног разлога, да сабор, пошто се конституисао, означи кратким потезима своје становиште што га у својој предстојој радији мисли заузети. У политичним саборима бива ово средством адресе као одговор на владин програм, који у престолној бесједи свога израза добија. Ми ово у нашим саборима немамо. Онај одбор што смо га малочас изабрали да састави адресу на Њег. Величанство, изразиће нашу вјерност, оданост и лојалност, али неће означити становиште сабора у предстојој својој радији. По прему бесједи нашега предсједника, Њег. Светости патријарха, која се као програмна бесједа сматрати може, ваља и сабор да своје становиште означи. Ја истина нијесам позван у име сабора говорити, али у колико би могао погодити мишљење славнога сабора, то у име моје и мојих једномишљеника хоћу ово становиште да означим.

Ја мислим да ћу ово становиште најбоље означити, ако се обазрем на три главна одношаја: на одношај према високој влади, на одношај према нашој хијерархији, и на одношај према нашим аутономним институцијама.

Што се тиче одношаја према високој влади, то границе тога одношаја не могу никаквој сумњи подијати. Темељ овом одношају како за нас тако и за владу, јесте сам закон, наше зак. чланак IX. од г. 1868 и санкционирано наше саборско устројство од 14. маја 1875 — које законске установе само нашу историјски развијену црквено-просвјетну аутономију потврдише.

Разне околности починише, да се пређе радња нашег народно-црквеног сабора доводи у везу са извјештним политичним тенденцијама. Ово је служило за разлику непријатељима наше аутономије да нас сумњиче, да наш рад отешавају и да га по могућству осујете. Но ми се морамо оградити против тга да се радња овога сабора доводи у везу са ма каквим политичним тенденцијама. Ми у овом сабору имамо расправљати само оно што спада у нашу аутономију, у црквеним, просвјетним и фондационим стварима, за које имамо темеља у државном закону и у нашем санкционираном саборском статуту. То је оквир у којем се кретати можемо, кретати смијемо, и ја мислим да нема ни једног

члана међу нама, који би о том и најмању сумњу имати могао.

Но познавајући границе нашег дјелокруга и вршећи наше право на основу закона имамо неспорно право захтијевати од државне власти да и она своје границе држи и да нашу црквено-просвјетну аутономију респектује, те да такову ма из какви обзира, па били такви и политичне нарави — некрњи (живо одобравање). Угарска власт смије самовластно утицати у вјероисповједну слободу, у аутономију поједини вјероисповјести. Читава повјесница Угарске, читав историјски процес њеног развитка показује с каквом устразиошћу поједине вјероисповједи бранише своју вјероисповједну слободу. На оно што протестанти и реформати у Угарској од вјекова као паладијум своје исповједне слободе, своју црквено-просвјетну аутономију сматрају, што у најновије доба и једновјерни Румани тако брижљиво чувају — то хоћемо и ми да очувамо и да одржимо и немијемо допустити да се наша скупно стечена црквено-просвјетна аутономија, која тако значајног историјског темеља има — ма којим начином окрјује. (Живо одобравање.) Је ли државна власт у том обзиру према нашој аутономији своје границе држала и није ли самовластно у нашу аутономију утицала, — ово нећу да испитујем, јер не ћу да се у рекриминације упуштам. Али једну околност не могу са ћутањем да прећем: да наш сабор за пуне четири године противно санкционираном саборском устројству — сазиван био није, односно што дозвола за сазивање подијељена није. Спољни заплети нијесу могли служити овом за разлог, јер у исто доба једновјерни Румани без запреке свој конгрес држаше. У опште, политични разлози ту не могу бити мјеродавни, јер овај народно-црквени сабор са позитивном нема посла. Но ако и нећемо из ове околности чинити рекриминацију, то на сваки начин ваља да наше сажалење изразимо што наш сабор противно устројству саборском за ово четири године сазиван био није. (Одобравање.)

Ја мислим да ће наш одношај према високој влади свагда повољан бити, ако се наша аутономија буде респектовала, ако се не буде кршила.

Ово је у кратко што сам имао казати о одношају према високој влади.

Прелазим на одношај према нашој хијерархији. Што се тиче овога одношаја, то је требало да је овај за нас посве интерна, унутрашња ствар. Ваљало би да се сами међу собом споразумијемо, да овај одношај међу нама сами расправљамо, да нас не би трећи расправљао. Некад су наши црквени великодостојници били највећи поборници, највећи заштитници нашег народа. Било је времена кад су наши црквени великодостојници били све народу: и отац и мајка. У то доба наш народ, имајући највеће повјерење у својих архијереја ставио је и сву власт у њихове руке. Но отуд се развило нешто, што стоји у противовршности и са духом наше цркве и са духом нашег народа. Развило се у нашој цркви аутократно начело, што више одговара духу западне него источне цркве. Није овдје мјесто, да разлику међу западним и источним црквом поближе расвјетлим. Они који су ту разлику проучавали, не налазе је толико у догмама, колико у духу, у строју црквеном. Западна је црква централистична и аутократна. Ово није источна црква. Источна црква акомодира, прилагођује свој строј према народу кога међу своје вјерне броји. За то је цркв. управа друга у Турској, друга у Русији, друга у Грчкој, друга у Руманији а друга нашег народа у овим крајевима. Ако би хтјела наша хијерархија ово порицати, то би морала порицати читави историјски развитак наше цркве у овим крајевима, а морала би у првом реду порицати правоћаност нашег народно-црквеног сабора. Но ја ову тему нећу даље да развијам. Ја само то велм, да кад се наша хијерархија хоће да врати на пређашње аутократско начело, да онда са нама у сукоб, или бар у опреку доћи мора, а долазећи с нама у опреку, постаје оруђе у рукама противника нашег народа. (Одобравање.) Ја не могу то од хијерархије предпоставити, јер не могу замислити да се наша хијерархија хоће да одијели од свог народа. Ми смо чланови једнога народа па као такви немијемо се једни од других дијелити. У том обзиру посве су истините ријечи нашега пресједника Њег. Светости патријарха, које је из дубине душе рекао: „Та ми смо сви синови једнога народа и једне цркве, та нас све у предстојој послужује једна тежња и напјера“. Ја држим да наша аутономија пружа и хијерархији широка поља да се с нама споразумијети може и некад наше епископат ујерен да све оно што он са црквенога гледишта у нашој аутономији за поправку циљесходно налази, да ћемо и ми на то пристати ако поље основанага разлога има. (Одобравање.) Ово је што сам у кратко о одношају према нашој хијерархији имао рећи.

Прелазим на пошлетку на нашу аутономију. Можда никад са каквом

ријечи није било толико злоупотребе колико са том ријечи „аутономија“ — а било је злоупотребе с једне и с друге стране. Мислило се с једне стране, да аутономија значи можда потпуно независност и најнижи аутономни органа тако на пр. да се свака црквена општина може сувереном сматрати и да чланови општине немају никоме рачуна давати! Но с друге стране гледало се, да се свака аутономна институција омаловажи или као највеће зло представи, тако да би из тога следовало да се треба вратити на пређашње аутократно начело! Који нашу аутономију и наше аутономне институције непристрасно расмотри, тај ће морати признати да су добре и правичне. Ја знам да има против наших аутономних институција приговора, и то, не ћу да поричем — и основаних приговора. Али, питам ја, има ли у животу државном икоја институција која се искуством живота тек неби морала опробати? која се по искуству живота неби морала поправљати и усавршавати? Али за то ни један државник неће коју институцију забацити што се она поправљати, усавршавати мора. У осталом наша аутономија тек је само у темељу подигнута, читаву зграду ми даље тек надиздети морамо. У том се обзиру са свим умјестно изражава бесједа нашега предсједника, Њег. Светости патријарха: „Велик, тежак и озбиљан рад предстоји нам. Саборским устројством положен је само темељ и обилежене су само границе нашег аутономног раду на пољу црквеном и просвјетном, али цијелокунну зграду наше самоуправе на том пољу, тек нам сад ваља подићи.“

Има приговора против наших аутономних институција, који се не могу типизирати са свих институција, колико њихових изведења, њиховог тако рећи функцијања. Машина може бити извршена, али ако немате средстава, да ју у кретање ставите, не можете о резултатима њеног рада судити. Ја знам на пр. да се чине приговори против епархијских скупштина, против административних одбора, а дијелом и против консисторија; чине се приговори што не могу као што ваља радити. Али ја велм, створите епархијску благајну, створите средства да те институције као што ваља могу функционирати, па онда тек би могли о резултатима говорити. (Одобравање.)

Али ма како судили о нашој аутономији, то је извјесно, да је садање стање неизмјерно боље него што је прије било. Ја ћу само једно навести. Институција саборског одбора показала се врло благодетном. Питам ја, да није било саборског одбора за ово четири године, док није било сабора, шта би било од наше читаве црквено-просвјетне управе? Можда би сваки епископ у својој дијецези неки ауторитет извршавао, али цјелине неби било и читава наша управа изгледала би као неко пусто масло. Саборски одбор он је бдио над нашом аутономијом, он је кушио искуства из живота за поправку и за усавршење наших аутономних институција. Саборски одбор поднио нам је читав низ предлога, муниципално израђених, које ћемо имати у расправу узети. Ово је велика добит за сабор. Пређашњи сабори трајали су у недоглед, јер нијесу имали никаквих приправљених предлога. Сада ако буде слоге и добре воље — можемо у кратко бити готови, јер имамо тако рећи све приправљено.

Што се дакле наше аутономије тиче, то мислим да се сви можемо у том сложити да нам свима ваља настојати да нашу аутономију одржимо, и у колико је могуће по искуствима поправимо и усавршимо. (Одобравање.) Ово ваља да нам је лозинка у нашем раду саборском и под том заставом ваља да се сви сакупимо.

У том смислу можемо се одазвати бесједи нашега предсједника, Њег. Светости патријарха, који нас на љубав и слогу упућује. Љубави и слоге биће, ако сваки члан овога сабора буде свјестан да одржи и да усаврши нашу црквено-просвјетну аутономију. У тешким временима у којима живимо, наша црквено-просвјетна аутономија још је једино уточиште, једини бедем нашег народнога живота. Напустимо ли тај бедем, то смо сами себе напустили. И баш због тога што ни од једнога члана овога сабора не могу ово предпоставити, за то се надам да ће наш саборски рад успјешан бити. (Живо одобравање.)

То је што сам имао казати да означим становиште према бесједи Њег. Светости патријарха.

Ја не би желио да ова моја бесједа буде предметом какве расправе, јер би нас ово далеко одводило. Ја би желио да се прими као нека енунцијација с којом мислим да би се могао у главном сваки члан овога сабора сложити.

Тим завршујем мој говор. (Живо! Живо!)

Улазак ц. кр. ауст.-уг. војске у новопазарски санџак.

У Бивоаку код Пљевља, 12. Септембра 1879. (Ориг. допис).

Од 48 сахата овамо пада дажд како

то само у босанским земљама бити може. Наши сиромашни војници кампирају већином без чадора и само онај, који је провео дане у оваквом плуску, зна шта значи провешти дан и ноћ с мокрим одијелом од коже у врло хладној температури. О ложењу огња у стану може се при овој оскудици дрва само у толико говорити, у колико је то за готовљење менаже потребно а и за ово морали су сељаци околне помоћи, којом им се приликом велике цијене за неколика дебла плаћају, које они на два вола у стан довлаче. О спавању и лежању војника немогамо се ни говорити. Наше станиште пред варош, пола ливаде пола њиве, стоји под водом и ми газино макар до преко чланака по калу, али при свему томе све је добре воље и надају се, да само наредба о ратним пристопима дође. Све је без краја скупо. Маркетендери, који своје потребе из Сарајева и Чајнича прибављаху, морадоше погодити товарне коње по скупе новце и тако долази да се чаша вина посљедње каквоће, по 30 кр. плаћа. Војници не може са својим садашњим пристопима чашу ракије попити, што би му на овој мокрини необходимо нуждно било. Не ообити је одношај на наше маркетендере остао. У Пљевљу има врло богатих српских и турских трговаца, који имају свеуз с цијелим истоком, Трестом и Инглеском. Ови продају већину предмета за пола цијене ниже него што се могу из Сарајева овамо добавити, и као што ми је један од најзватнијих овдјешњих трговаца, Махмуд Бајровић казао, недобављају пљеваљски трговци више робу из Сарајева, него само из Солуна, Сереза, Митровице и Приштина. Исти ми је казао, да се одавде до Митровице 74 сахата рачунају, и да се за пренос робе 20 гроша на товар плаћа, а из Сарајева би, одакле се на оку и дан по 12 до 15 кр. плаћа, на 100 ока, које један коњ носи, 15 фор. стајало. Разлика кирије тако је очевидна, да се овим људима не има шта замјерити кад се они само к југу обраћају, а тамо превлађује енглеска роба. Наша аустријска трговина овдје ће моћи успјевати истом кад се жељезница преко Сарајева начини, а дотле ће овдје превлађивати Енглеска преко Солуна. Пошто смо један дан и једну ноћ на пољу на кишном времену провели, настанисмо се у једној српској кући близу војничкога стана, а нарочито зато, да коњима склопнште прибавимо. Наш домаћин је трговац и сједи читаве сахате код нас да се обавијести о спољашњем свијету пошто нам је већ причао историју свих фамилија околне. Међу тим има се примјетити да пљеваљски муфтија од Марта овамо није у овом мјесту био, него да се једино у Бијелом пољу бавио, гдје — као што мој домаћин увијерава — најгори хајдуци из Колашина и Арнаутлука владају, да је за тим у Приштину отишао да се с Назиф нашош договара а затим у Цариград отишао, да помоћ за устанак тражи. Његова фамилија налази се сада у Новом пазару. И Смаил Хаки бег Селмановић налази се у Новом пазару и то као што Срби веле, јер се Аустријанаца боји. У свему имамо ми најјужнију симпатију од стране овдјешњег српскога житељства. Овдје нијесу житељи страдали од турских цивилих области него од војничких паша и ниједнога тренутка небијаше глава сигурна. Такве размирице могле су се истинна често новцем наравнати, а да би се што више изнудило, бивали су људи затворани, којом правиком није наравно човјеку нико накнадио, што је код куће издангубно. Овдје су житељи у опће с Турцима у пријатељству, али чиновника не може нико да трпи.

Људани у чаршији отворени су сви, житељи се истина још устезу, али се пријатељски понашају. Наша војска понаша се примјерно, а ни турски војници не дају ни најмањег повода тужби. С нашом војском живу они у најбољој слози и кад прва кишна ноћ би'аше, дођоше ваљани Азијати и узеше наше војнике од 41. пуковније под своје чадоре, будући не могаху гледати, да другови на равни леже. Одјета је штета за турску војску, она је добра и ваљана, и да су им наше у војничким крпеностима равне, могла би Турска са свим дружичије бити. Овдјешњи турски војници нијесу од четири године овамо плате добили и не знаду од тога времена овамо о домовини и својим фамилијама.

Синоћ дође војвода од Виртемберга са шефом генералнога штаба, пуковником Алборном и штабом по највишем плуску дажда. Исти ће сјутра у Пријеполу ићи, према коме ће се мјесту комбинирано напредовање обавити, и то један батаљон из Прибоја, и два батаљона од 42. пуковније одавде.

У Бивоаку код Пљевља, 14. Септембра 1879.

Јучер у 6 сахата кренуемо се из Пљевља. Дажд бијаше густој магли мјесто уступно, ваздух бијаше студен и оштар. За напредовање пут Пријеполу бијаху два батаљона од 41. пјешачке пуковније, један батаљон од 44. пуковније, 25. ловачки батаљон, једна горска батерија и један вод хусара одређен, над којим је четам генерал Килић са собом заповједао. Из

Листак „Гласа Црногорца“.

КНИЖИЦА ЦВИЈЕЋА за успомену Л. М. Д.

Жа' ми није, пријатељу мили,
Е се срећа на лагана крила
Нодалеко е' тобом упутила
Преко мора Задру бијеломе.
Жа' ми није... а што би жално? —
Ти полазиш, ће слободну душу
Нанојићеш божанственим даром
Свете вјере и српскога духа,
Аманета наших ђедова.
Ама жалим: што те овђе нема
Већ у колу милујех другова,
Да похиташ на састанке дивне
Ће се браћа на еглеме дају
Око нове српске зоре бајне,
Бајне зоре и бијела данка
Поврх праха Радичевић Бранка!
Жалим, брате! — али бола нада
Тјешти срце ражаленом другу:
Док се земља три четири пута
Око сунца на клуко обрне
Теби жеља дожељела дане,
Ти на ове, брате, опет стране,
Да оживиш родољубним жаром
Ове стјене, овај камен свети,
У аманет што ни остануло.
То је пада, што пријану твоје
На растанку срце утјешила,
Да весео десницу ти пружи,
Срцем климне, ће те браћа круже:
Ајде е' Богом, Лазо, вјерни друже!

У Котору, 13. Октобра 1879.

Ф. Ј. Ковачевић,
ученик гимназијални.

Приблја, т. ј. од сјеверне колоне имала се је пјешачка пуковнија војводе од Парне кренути и с јужном се колоном у Пријепољу састати. 25. ловачки батаљон, који је још од Чајнича десну страну заштитивати имао, мораде се опет преко безпутних планина кренути, да се у истом мјесту, које се окупирати има, с нама састане.

То бијаше ружан марш од Пљевља до нашега првога конача на Јабучи. Пут иде мало равницом, која Пљевље окружава, а затим иде камењаком уз брдо. Само оскудно закрљано грмење показује се штогдје, али изглед у даљину остаје величајан, јер непрестано једна другу надвишујуће планине хоризонт ограничавају. У осталом тешко је овдје о путу говорити, јер и најпознатији пјешачки пут често се изгуби те је тешко правац наћи. Мјестимце налазе се остаци старог калдрмицаког пута и злогласна калдрма не даје да људи и животиње између глаткога камења и дубоких рупа сигурну стопу нађу. Тако је све до хана на Јабучи, гдје се на једанпут у висини од 4300 стопа права једна шумска вјидла показује. Само смрчине помјешана с мало бреза сачињава мале шумице међу којима ливаде пријатну промјену дају. Онома је управљен био наш први дневни марш и небијаше много иза подне прошло, кад се устависмо. Близу хана налази се један турски стан с чадорима, на висини расути поједини одјели турске војске у свему један батаљон, који један колас као команданат штације код хана на Јабучи преводи. И овдје бијашу војници махом Анадолици, који су војевали на Србију, Црну Гору и Русију, већином старији али снажни људи, који нас на сваки начин пријатељски предузетоме.

Вечер и ноћ бијашу врло студене. У јутру лежаше дебео мраз и зебући пошло се је у Пријепоље. Турска војска стајаше урвњена и презентираше. Пут је ишао још више у планину, која пак овдје опет ошумљена бијаше. Послије путовања од једнога сахата достигосмо највишу точку и сад се започе силазење од два сахата хану Коловрату. Коње могамо смо водити и само споро ишло се је преко Савина Лакта, који је тако богат с лијепошћу предјелима. Хан Коловрат лежи у једној долини. Овдје почиње пут у Пријепоље. У хану чекаше једна депутација бригадира, сачеја се из пријатељскога кајмекама двојице бегова, српскога свештеника, и двојице хришћанских трговаца. Генералмајор Килић прими те људе пријатељски и разговараше се с њима дуго, јер смо се ту одмарали. Депутација се придружи ходу у Пријепоље и увјераваше, да нико о томе и немишља да се нашој војсци противи. По крај Лима, врло важне ријеке, која је око 80 корачаја широка и врло брзо тече, ишли смо; 25. ловачки батаљон под командом капетана Гривичића имао је исти прегазити, што је еретно за руком пошло, којом су се приликом по четири човјека један за другога држали, да их брзац не занесе.

Неколико корачаја пред Пријепољем еретне нас војнички командант, бинбаша с неколико официра на коњима. Први, човјек с врло пријатним понашањем и европским образовањем у противности према досадшњим турским командантима, које смо досада ерели, врло лијепо униформираи. Он је протестирао против проласка наше војске кроз варош тврдећи да јој је само на лијевој обали Лима остати дозвољено. Генералмајор Килић одговорио је да ће у знак посједнића кроз варош проћи, да на то заповијест има и да га од тога нико задржати неће.

Преко Лима води један велики дрвени мост. На лијевој обали лежи само један хан и неколико побочних зграда, које од турских војника посједнуте бијашу. Овдје стајаше једна турска почастна сатија које се фронтом под свирком народне химне пројаша.

Кад први војници на мост наступаше покушаше четири турска официра, који напред овога стадоше, да даље напредовање сирџече, али наши Буковинци не дадоше се тијем смести, они идоше мирно даље и официри, ако нехтједоше оборени бити, морадоше на страну скочити.

Са свирком музике пјаше војска кроз турско предграђе Шараинов, затим кроз мало удаљено право Пријепоље. Жители показаше пријатељска лица, дућани у чаршији бијашу отворени, само хришћански, јер недјеља бијаше, затворени. Усред чаршије показа се на један пут Ф.М.Л. барон Кениг са својим штабом, који с другом колоном из Приблја у исто вријеме дошао бијаше, тако да се је састаиак уред вароши догодио. То бијаше сретан састаиак и Турци се врло чуђашу, кад на један пут и с друге стране, с које никаква војника неочекиваху, исте виђеше.

Пошто је војска кроз варош прошла, крену се она под командом генералмајора Килића преко моста на Лиму натраг и устави се код споменутога хана на подножју брда, док пуковнија Парма на десној обали уз ријеку лежаше. Положај Пријепоља је прекрасан; мјесто је протегнуто покрај Лима а ријека је с обе стране о граничена високим ошумљеним брдима. Свауда на брдима виде се турски чадори, јер гарнизон све тачке посједнуте држи.

— Бригадир је одмах наредио, да 25. ловачки батаљон, који се опет благовремено крај турских стави тако да су висови на десној обали заједнички а на лијевој само од нас посједнути.

За сјутра очекује се овдје војвода од Виртемберга с Хусни пашом да сва неспоразумљења о мјешовитом гарнизону уреду. У стану већ се покренут живот показује. Шпекулативне главе из вароши доносе све могуће предмете на продају а и турски војници траже да продајом хљеба и духана који грош добију. Споразумљење између војника већ је успостављено, премда једни с другима говорити неумију.

Х. Ренер.

Политички преглед.

Пријестолу бесједу, којом је цар аустро-угарски отворио државно вијеће у Бечу, имамо данас у цијелости. У њој се на почетку нове периде уставнога рада поздрављају народни заступници, па како су сад и чешки заступници без повреде свога правног увјерења и не обзирајући се на различност својих назора дошли на вијеће, учињен је важан корак к оном општем измирењу и споразумљењу, које је свагда било циљем царевинем жељама. Изражава се поуздано надање, да ће уз умјереност на свакој страни и уз међусобно поштовање правних назора поћи за руком, да се она циљ, која се у интересу велемоћног положаја монархије вада има држати пред очима, збиља постигне, и да се уставу јавно признање оспуира. Навјешћује за тијем основу закона о пословима обране монархије; код тијех послова мора бити пресудна мисао, да монархија вада буде у стању уложити сву своју снагу, ако би догађаји потражили заштиту њезиних интереса. Навјешћивши приједлоге о управи Боене и Херцеговине, наглашује пријестони говор потребу, да се установи равнотежа у државној економији уштедама у управи и у ратном буџету, колико се то слаже с моћним положајем и са сигурношћу царства. Мањак у државном буџету за 1880 има се попунити повећањем доходака, не прикрађујући производну снагу становништва, нарочито реформом непосредног пореза уз праведно раздјељење терета. При обављању трговачких уговора имаће се на то пазити, да се домаћа продукција, трговина и промет промијењеним пристојбама економских и царинских закона иноземства не оштети. Пошљедњих дана вођене расправе доуштају надати се повољну уређењу прометних и трговачких одношаја с њемачким царством. По том се објављује ревизија обртничкога реда, помоћ против непоштеног поступања код кредитних послова, реформа грађанског поступка и материјалног казненог закона, побољшања свештениству. Са задовољством констатује се, да према свијема силама постоје непомућени једнако добри одношаји. Берлински уговор изведен је у свјема својим битнијем установама. Улазак у новоназарски санџак изведен је на темељу тога уговора у пријатељском споразумљењу с портом, сада ће бити задатак владе, да сву пажњу обрати трајном старању око економских одношаја према истоку. Пријестона бесједа завршује се овим ријечма: „Аустрија, вјерна својој историјској мисији биће заточник права својих земаља и народа у њиховој неразлучној јединственој свези, стално уочиште права и праве слободе.“

Бесједа ова царева учинила је пријатан утисак како на саме чланове државнога вијећа, тако и на цијелокупно јавно мишљење у царевини. Једини заковани уставовијерци нешто зебу и заиру од ње.

Пред отварање царевинскога вијећа одоше Ригер и Клам-Мартинић к цару и предадоше му правну ограду поводом уласка Чеха у царевинско вијеће. Цар одговори, да он појима, што Чесн улазе у царевинско вијеће, чувајући своје правно становиште, али је потребно, да се они умијере. Ригер замоли Њ. Величанство за обрану чешког народа, цар увјераваше депутацију о својој наклоности према чешком народу. А правна ограда гласи:

„У тренутку, када ми у царевинско вијеће ступамо, емаграмо да смо дужни, да исповједимо: да ми тим кораком и његовим конвенцијама своје становиште не напуштамо, нити га можемо дати сујавати, да ми тим кораком и државноправном положају краљевине Ческе и ческе круне, која је разнијем државнијем акцима припозната и ујемчена, прејудикати нити можемо нити оћемо. Да, ми емаграмо, као своје право и своју дужност сада, као и прије, да се држимо својих захтјева и права, на којима се наше државноправно становиште оснива.“

Са гледишта тога нашег правног убијећа држимо ми, да природни основ и неопходни услов уставномном поретку монархије у томе и постоји, да се сви правни захтјеви свију краљевина и земаља подједнако чувају тако, да и њипа органска, нераздјељива, и неразрешива свеза

израза и гаранције нађе и да се само на тај начин царевини трајашно јамство моћи и јединства дати може. Учествовати у раду у тој узвишеној циљели, држимо ми за највећу задаћу представника свију краљевина и земаља и налазимо у приступу ка миру и изравнању при свестраном и међусобном чувању права, једини пут, који тој циљели води. На том путу и к тој циљели били би ми, своје становиште чувајући, увјек готови, да сарадимо, ту драговољност оћемо ми и данас опет да засвједочимо, у толико прије у овом тренутку, гдје глас народа мир и поравнање нише и гдје ситуација царевине изискује, и наступајући услед позива нашега цара и краља фактично земљиште парламентарних институција, на које ми ступамо са том искреном изјавом, те пружамо руку к спасоносном дјелу споразумљења.“

Бечки лист „Наје*Фр. Црее“ доноси из Лондона вијест, која, ако се обистини, може да проспе сву потребну свјетлост на тајне договоре између Бисмарка и Ан-драшића у Бечу. Та вијест гласи овако: „Овамо јављају, да је Бисмарк израдио војни план, по ком се аустро-угарска и њемачка војска вмају спојити у једну циљелу ради обране. О том је већ склопљен и потписан уговор, којим се гарантује цијелокупност Њемачке и Аустро-Угарске, прикључив овој пошљедњој још и оне покрајине које је према берлинском уговору посјела (Босну, Херцеговину и новоназарски санџак). Овај уговор разликује се од савеза за обрану и нападај, јер није склопљен само за њеко вријеме и за поједини посебни случај.“ Тако инглешки извјестилац бечкога листа.

У Солуну као да хоће опет да се понове они призори турског свирјенства и разазданости, који су предходили пошљедњем рату српско-турском, када су оно 1876 тамо убили Турци два консула. Ове године изабрали су Турци за предмет свога дивљачког насртаја руског посланика. Ствар још није у свему чиста, јер разне новине различно отом догађају извјештавају. Ми ћемо овдје саопштити, шта бечка „Полит. Коресп.“ о том јавља. Она каже да је добила с надлежног мјеста овај извјештај: Од прилике око шест ура у вече, на други дан бајрама, вратио се отправник царско-руског главног консулата у Солуну, Уљанов, са обичне своје шетње у свој стан. Тек што је ушао под капију, седам Турака, за које се држи да су били цјани, дођу пред консулат и стану грдити цара и Русију. Уљанов, који је остао у дворшћу од стана, заповједи свом кавасу, да ухвати вођа од чете, који највише грајаше, и да га одведе у полицију. Кад је кавас истрчао да изврши заповијест свога господара, обор се сви Турци на њега, отму му јатаган, и један већ замахне да га њим посијече. То означи Уљанов, прикочи у помоћ кавасу, и палицом својом удари Турчина нападача по леђи. Међу тијем кавас се отргне и опали два метка из свог револвера, те једним рани Турчина у ногу. На то се разбјеже цијела чета. Тако сам Уљанов прича да је било. Свједока није било ни једног на мјесту. Сусједи не хоће да кажу да су што видјели или чули. Мјесна власт пронашла је рањенога, а овај је открио и остале кривце, који су сви уапшени.

Тако „Пол. Коресп.“ Међу тијем види се да је ствар доста озбиљна, јер је руски заступник некао од турске владе потпуно задовољење у року од 24 сахата, пријетили да ће иначе руска оклопница доћи под Солун. Консулски заступници осталијех сила састали су се исту ноћ на вијећање, те се очекује један портни комисар, да ствар пазиви и кривце казни.

Чланак генерала Медакапо, који је у „Новој Антологији“ одговорно на Хајмердово дјело „Талијанске ствари“, нашао је одјек у једном чланку, што га је талијански посланик Петручели дела Гатина саопштио у Туринским новинама. Петручели оштро критикује поступак кнеза Бисмарка и пита као и генерал Медакапо: „Шта ваља да радимо?“ на одговара: „Будимо мац Бренусов. Наше финансије не допуштају више издавање на војничке циљели. Учинимо народни зајам за спасење отаџбине. Ми можемо извести у бој војску од 250000 момака и имамо резерве нешто више од 50000 момака. Ми морамо наше границе према Аустрији утврдити, и одмах предузети грађну неких жељезничких пруга, које су нам са стратегијског гледишта неопходно нужне. Тога ради морамо бар још за десетак година одгодити укидање пореза на млинове. Ко има да је поленте, тај нек се не боје гладн. Сваки зна, да се влади зарад војске морају одобрити милиони. Виктор Манолој није стрепно од таквијех жртава. Краљ Умберто не смије заостати иза свога оца. Војници, топови, утврђења, и опет утврђења, војници, топови. То је све.“ Овака бесједа много мирише на рат.

Дониси.

(....х) ЗАДАР, 22. Септембра. — Успомена вчери 30. Септембра по рим.

остаће на дуго у памети неколицине „родолуба задарских“, који се сакупише у дворану народне задарске читаонице, да свечаним начином прославе Михољдан у част дон Миха Павлиновића и др. Миће Кланџа. Задарски „Народни Лист“ у свом 77. броју не лоше описује ову свечаност. Између осталог приводи се здравница неког трговца Србина-Херцеговца, г. Тоде Савића, који је својим присуством увеличао свечаност. Ми не ћемо овдје ништа да кажемо о овом челик Србину Херцеговцу; он је добро нашој Далмацији познат! Радујемо се само што смо успјели толико, да за времена ову овцу од нашег здравога стада одвојимо. Он дође сад међу своје и своји га примисе. На част им буди!

Рекосмо у почетку, да је „Н. Лист“ не лоше описао свечаност Михољдана, али примјећујемо само, да му оне није потпуно; изоставио је нешто и то главнијега. Чујмо. Да би свечаност што сјајнија испала, требало је: врата, прагове и зид православног мјестног сјеменишта искаљати, а приземне прозоре кокошињим пријевинама исктити. Ево ово је „Нар. Лист“ заборавно напоменути. Је ли и ово слави намијењено било? Свијет нека суди. Свакако овај чин као да прилично добро карактерише људе ултрахрватством занесене. — Хрђа се злата не хвата — истина је, али жељети је само да се у нашем граду, на очиглед уљудности задарске, овакови непоштени чини не догађају. Кад се непоштеним оваким начином на један државни завод удара, шта се неће још догодити? И још ће поп Бијанкини грају да дигне на Задар кад га дјечко какав опатрне! —

Мило нам је што можемо јавити, да ће се кроз неколико дана остварити оно, што Срби задарски у закључку своје већ познате „Изјаве“ казаше. Српска читаоница у Задру отвара се. Многи и од свјестнијих Хрвата изјавише већ жељу у ово поштено братско коло ступити. Чули смо из поуздана извора да су се већ и по другим мјестима наше Далмације — и не говоримо о Боки — почеле српске читаонице оснивати. Напријед браћо, не каснијмо, поштен је свијет с нама и Бог нам је у помоћи!

Домаће вијести.

Џетиње, 5. Октобра.

— Његово Височанство наш Књаз и Господар, у пратњи својих министара г. војводе Божа Петровића и г. војводе Маша Врбиче, државног савјетника г. Симе Поповића и својих ађуганата г. Матановића и г. Вукотића, отишао је прошлог четвртка по по дне на Ријеку.

— Пресједник министарства и државног савјета, министар правде г. војвода Божа Петровић вратио се у прошли уторник са свога пута у Русију.

— Ове недјеље догодио се један неерешан случај на путу који се гради од Џетиња до на Ријеку. Три радника, или у незнању или у непажњи својој, баце уждивен луч на једно мјесто, гдје барут стајаше, који се употребљује за минавање. Барут букне и грозно опали сва три радника, који су с мјеста однесени у болницу. Лице им је све нагрђено. Не зна се хоће ли остати у животу.

— Уредништво овога листа примило је неколико бројева листа „La Patria“, који излази на талијанском језику у Буенос-Ајресу, у Лаплати, републици јужне Америке. У том листу налази се стална једна рубрика за интересе словенске. Ту смо, међу осталијем, у броју од 21. Јуна ов. год. нашли једну цјесму: „Умирући Словен“, која је посвећена Њ. Височанству нашем Књазу „као мален знак високог страхопоштовања једнога од најхрабријих војника независности словенске“. Ми ћемо се на ову ствар вратити док разгледамо потпуно послате нам бројеве.

Књижевне вијести.

На приказ стигле су нам прошле недјеље ове књиге:

Годишњак, велики срп. народни илустровани календар за годину преступну 1880. Уређује А. Сандић. Издање браће М. Поповића у Новоме Саду. Цијена 33 новчића.

Књига за школу и учитеље. Издаје и уређује Мита Нешковић, учитељ. Прва књига. У Земуру. Штампарија Милоша Грабовачког. 1879. Цијена 20 новчи.

Освета косовска. Јуначке пјесме српске. Сијевао и написао Максим М. Шобајић. 1879. Цијена 1 ф. — Ова књига може се добити на Џетињу у килижари Ј. Павловића.

ОДГОВОРИ УПРАВЕ.

Госп. Ђ. Т. у Будви. — Претплата г. Ника Доброводице минуће крајем ове године. Припојана пјесма, по суду нашег уредништва, није за употребу. Рукопис се не враћају.

Госп. Б. Ђ. у Ш. — За онеког послове, кад се у лист призе, не плаћа се ништа.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАС ЦРНОГОРЦА“.

ЛОНДОН, 2. Октобра. — Генерал Роберто праћен од Емира ушао 30. пр. м. у Кабул и уз грукане топова подигао заставу енглеску.

БЕЧ, 2. Октобра. — Комора и забрала Короница за пресједника. — Зичија полазећи данас из Цариграда узео вратак отпуст за Беч.

ПРИЗ, 2. Октобра. — Грвни изјавио јуче у савјету министарском, да се поради тога, што је један од амнистования изабран у општинско вијеће парижко, не ће мијењати државне владино у питању о амнистии.

АТИНА, 3. Октобра. — Почем је порта примила протокол тринаести уговора берлинског за основу преговора, грчка је влада наредила комесарима да наставе погађање с Турском.

Позив.

Како смо ради да уз овдјешњу читаоницу осигујемо и библиотеку, а намјера нам је при том да она буде временом сјемениште за државну библиотеку кад се ова буде успостављавала као државни завод, на које надамо се да не ћемо дуго још чекаати, па како су нам за све то средства слаба и недостижна, то се овајем обраћамо свјема књижевницима, издавачима књига, ученим и књижевничким друштвима, књижарама и сваком родољубу у пространом српском и словенском па и у осталом свијету, који је пријатељ нашем просвјетном напретку, да ако се нађе у кога која књига залишана, нека би имао доброту сјетити се окупити у свему Црној Гори а много жељне просвјете и умнога напретка, па нека нам пошаље ту књигу на дар библиотеци наше читаонице, на чему ће му ова бити пуно благодарна.

Цетиње, 28. Септембра 1879.

УПРАВА ЧИТАОНИЦЕ.

Објава лицитације.

Од стране потписаног Суда даје с овимже свакоме на знање, да ће се 20. Октобра ов. год. по старом календару у стану окружног канетана у Бару држати лицитација, на којој ће се продавати кућа Браће Трцетића на пристау у Бару.

Кућа се налази у 3 боја, и има слиједиће просторије:
1. бој, при земљи, с лица имаде двије магацине, озада једну велику магацину.
2. бој, портик, на лице двије велике магацине, озада двије кухиње, четири магацине са проходом.
4. бој, покривен. Сама просторија куће може се употребити за магацине.

Цетиње, 20. Септембра 1879.

(2—2) Књ. црног. Велики Суд.

О Г Л А С.

Штампарија Ј. Павловића

у Сремским Карловцима

снабђивена са два ручна преса, цијелим прибором штампарским и су 50 цевата разноврсних слова, старијих и новијих, познатије ћирилице, може се купити за 1200 фор. а. вр.

Штампарија је згодна за какву мању варош.

Ради даљих услова ваља се обратити или самом имаоцу штампарије на Цетиње, или Кости Павловићу трговцу у Сремским Карловцима.

(1—5)

!! Чуј, види, на се чуди !!

Разне предмете од британског сребра, што смо их примили из једне масалне енглеске фабрике, продајемо по сваку цијену или боље рећи

скоро за бадава

За готов новац или уз наплату обилежне цијене дајемо свакоме слиједиће предмете за четвртину од праве вриједности и то:

6 комада жлица за јело и 6 жлица кафених најфиније врете, прије 6 фор. сад 1.75 н.
6 комада ножева са енглеским сјечивом и 6 виљушак, свега 12 ком., прије 12 фор., сад 2.80 н.
1 ком. кутлача, прије 4 ф., сад 90 н.
1 комад кутлача за млијеко, прије 3 фор., сад 60 н.
6 ком. рашлица најфинијих, прије 4 фор., сад 70 н.
Ван тога елегантни чираци од пара 1 фор. — 1.50. — 2 фор. — 2.50. — Служавника по 50 н. 75 н. 1 фор. 1.40. — Кандлица за кафу или чај по 2 фор. — 2.50. — 3 фор. — 4 фор. — Кутија за шећер по 2 фор. — 2.50. — 3 фор. — 3.50 — 4 фор. — Карфиндла по 2.50. — 3 фор., 3.50. — 4 фор. — Чашица за јаја по 20—30 н. — Шоља за чорбу са служавником 1.80. — 2.20. — 2.75. — Цједила за чај по 25 н. — 35. — 45. — 55 новч. — Сланика по 50—60—70—80 новч. — Кутијаца за бибер по 40—50—60—70 новч. — Кљештица за шећер по 30—40 60—70 новч.

За чудо јефтино

За фор 6.65 н. добијају се слиједиће 40 комада:
6 ком. ножева са енглеским сјечивом
6 ком. виљушак од једног парчета
6 ком. жлица за јело
6 ком. жлица за кафу
6 ком. растава
1 ком. кутлача за чорбу масивна
1 ком. кутлача за млијеко масивна
6 ком. висторија служавника енглеских фице цизелираних
2 ком. свијетљак салонских

40 ком. Сви ови предмети су од најфинијег британског сребра са марком: „Echt Britannia“ снабђивени, вјечито бијели и без разлике од правог сребра кроз 25 година, што се и гарантује.

За доказ, да овај мој оглас

није обмана

обвезујем се овим јавно, да ћу све натраг примити, што се неби допало. Ко дакле жељи да добије доброту и солидног еснапа без преваре, нека се обрати на

L. NELKEN,

Britannia-Silber-Depot Wien

VI. Mariahilferstrasse N.ro 45.

Нека се сваки пожурити са наруџбом, пошто ће скоро бити све продато. (4—12)

ПОШТАРСКИ

ЗНАЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта, од данас до свршетка Септембра 1879.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња у понеђељак, у уторак и у сриједу. Предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора у уторак, сриједу и четвртак. Раздавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња у неђељу у 5 ура у јутро. Предавање у суботу до 5 ура по подне.

Долази из Котора у понеђељак, раздавање у 12 ура у подне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 11 у јутро а од 3 до 5 по подне.

Цетиње, 24. Септембра 1879.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

О Г Л А С.

НОВЕ КЊИГЕ

КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ У

Књижари Ј. Павловића

НА ЦЕТИЊУ:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ ф. — 60 новч.
ПЈЕСМА КОСОВСКОГ БОЈА — 30 „
ПЈЕВЕНИЈА Змај-Јована Јовановића св. П. дивотно издање — 80 „
„ св. П. обично издање — 50 „
ИСТОРИЈА умнога развића Јевропе од Дрепера 1.50 „
ИСТОРИЈА Српског народа од Мајкова 1. — „
САМОГЛЕД, или Погледи на свијет и на Бога 1.34 „
ПЈЕСМАРИЦА мала — 10 „
СРПСКЕ ПЈЕСМЕ јуначке — 10 „
ДИЈЕТЕ на Алпима — 50 „
STORIA DEL MONTENEGRO del Cavaliere Milakovich 2.15 „
CORSO completo della lingua serbo-croata da G. Cobenzl 2.15 „
Quelques jours en DALMATIE et au MONTENEGRO par M. Neyrat 30 „

ХОМОЉЕ од Драгашевића . . . — 60 „
НАУКА О ЧУВАЊУ ЗДРАВЉА . . . — 30 „
EIN KAMPF UM'S RECHT. Beitrag zur Lösung der orthodoxen Kirchenfrage in Bosnien-Herzegovina . . . — 60 „
ПУТОВАЊЕ ПО СРБИЈИ . . . ф. 1. — „
НАЧЕЛА ВОЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ — 68 „
УЧЕЊЕ ФРАНЦЕСКОГ ЈЕЗИКА 2. — „
МАЛИ ДЕКЛАМАТОР — 25 „
НОВЕ ФОТОГРАФИЈЕ Књаза Николе, Књагинје Миле, Књаза Милана, Књагинје Наталије, Милетића по . . . — 20 „
KLETTVA NEVJERE, roman od Fedora Brestova 1.10 „
DONNINA, roman od Farine 1. — „
DAN NA MADEIRI od Mantegazza — 68 „
SIDONIJA, roman, napisao Daudet 1. — „
ČUVAJ SE SENJSKE RUKE, historička pripovijest, napisao August Šenoa . . . — 68 „
ILIJINA OPORUKA, pripovijest, napisao August Šenoa . . . — 60 „
КУЋА као васпитаоница . . . — 68 „
РЕФЛЕКСИ МОЗГА од И. Сеченова — 68 „
ПРИПОВИЈЕТКЕ из старог и новог зајета превео Ђ. Даничић — 58 „
СВЕТО ПИСМО у великом формату 2.68 „
СВЕТО ПИСМО у мањем формату 1.68 „
ПЈЕСМЕ МИРЗЕ ШАФИЈЕ (у тврдим корицама од јухте) 6. — „
ПЈЕСМЕ ЛАЗЕ КОСТИЋА (у тврдим корицама од јухте) 5. — „
КИРИЛИЦА ЈЕ И ХРВАТСКО ПИСМО или: „Опет заблуђеном хрватском патриоти од А. Вучковића . . . — 10 „
СТВАРНИ ДОМАЋИ УЧИТЕЉ. Цевна књига за здраве и болесне, за старе и младе, за сељацима и варошане. Написао, сабрао и привредио В. Пелагић . . . — 58 „
ПУТОВАЊЕ ПОКЛОНИКО-ВО с овог свијета на онај други, описао Јован Бућан, с енглеског превео Чедомил Мјатовић . . . — 68 „
БОГАТ и СИРОМАХ од Хофмана — 25 „
СРПСКИ ПОКРЕТ у јужној Угарској — 60 „
ПОЧЕТАК СРПСКЕ ДРЖАВЕ, написао др. Тоша Недељковић — 10 „
ПОСТАНАК ЗЕМЉЕ, од Ст. Недељковића — 10 „
ХИЉАДУ и ЈЕДНА НОЋ, I, II, III, IV, V. св. — 20 „
ПОЛОЖАЈ и ЗАДАТАК ФИЛОЗОФИЈЕ од Михаила В. Вујића — 60 „
ТОПЛОТА и ЖИВОТ, написао др. Луј Бихнер . . . — 40 „
ПАНЬ ХАЛЯВСКИЙ, сочинение Гр. Т. Квитки-Основьяненко 3. — „
ЗИМЉЕ ВЕЧЕРИ, написао М. Ђ. Милићевић 1.20 „
С ДРИНЕ НА НИШАВУ, од М. П. Шапчанина — 60 „
РАТНА ПЈЕВЕНИЈА о најновијој борби српско-црногорској против Турака . . . — 20 „
СТАРИНЕ од Старице Новика, написао Јоксим Новић Оточанин — 50 „
МОЛИТВЕНИК у словој кости . . . 14. — „
„ у злату повезан 12. — „
„ у финој кадији 10. — „
„ у кадији 6. — „
„ у кожи 4.50 „
ДЈЕЛА СЛАВНИХ ЉУДИ, од Ј. Шарфа — 30 „

С л и к е

Добили смо ове недјеље велики избор лијепих уљем израђених слика свака са великим златом опточеним оквиром.

Цијена је свакој оваковој слици 3 цекина царека.

Слике су ове:

Никола I. Књаз црногорски.	Св. Распетије.
Мајка божја	Св. Саво.
Св. Никола	„ Никола (попреје).
„ Ђорђија на коњу.	„ Стеван.
„ Петка.	„ Марко.
„ Петар и Павле.	„ Михаило.
„ Часне вериге.	„ Лука.
„ Кузмо и Дамјан	„ Андрија.
„ Срђ и Вахкије.	„ Илија.
„ Киријак.	„ Тројица.
„ Ђорђија пјешак.	„ Тајна вечера.
„ Димитрије	„ Васкрсење Лазара
„ Василије	„ Костадин и Јелена.
„ Богојављење	„ Страхињ Бан.
„ Јован	„ Краљевић Марко и
„ Успеније Богородице	„ Муса Кесевија.

Антикварско одјељење.

Под овим насловом отворили смо у нашој књижари једно одјељење, у које се налазе књиге старе, већ разрезане и читане. У овом одјељењу купују се и продају књиге од те руке, обично непотпуно првашне цијене, но у изузетним случајевима, ако се нека књига врло ријетко налази а има вриједност велику било по садржини било по својој старини, она се купује и продаје много вишом цијеном.

Ко дакле има књига старијих на продају, може нам понудити да их купимо. За сад имамо у нашем антикварском одјељењу ове књиге:

ЉЕТОПИС за 1873, 1872, 1871 и 1870
О СЛОБОДИ од Цона Ст. Миља
ОПСАДА ФИОРЕНЦИЈЕ 5 комада
ИСТОЧНО ПИТАЊЕ и СРБИЈА од Ђ. С. С.
ШКОЛА и ЖИВОТ од С. Поповића
РАТНА ПЈЕВЕНИЈА о најновијој борби српско-црногорској I. II.
ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА ВОЈВОДИНИЈИ од Н. Попова
ОБЛИЦИ СРПског ЈЕЗИКА од Ђ. Даничића I. ком. II. ком.
ПРИМЈЕРИ СРПско-СЛАВЕНског ЈЕЗИКА од В. С. Караџића
BIBLIOGRAFIJA HRVATSKA dio I.
ПРАВИТЕЛСТВУЈУЋИ СОВЈЕТ СЕРБСКИ од В. С. Караџића I. II.
ДИКА ЦРНОГОРСКА од С. Милутиновића
ИСТОРИЈА ЦРКВЕ СРПСКЕ од Н. Беговића
СРПско-ДАЛМАТИНСКИ МАГАЗИН књига XXX. I. II. XXVII.
АРХИВ ЗА ПОВЈЕСНИЦУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ књига VI. VII.
МАРКО АВРЕЛИЈЕ цар римски од Д. Матића
ЗАКОНИК КЊАЗА ДАНИЛА РАДИШУ БОГ ПОМАЖЕ од Михаила Павлиновића
БАШТОВАН од Павла Библића
МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
СПОМЕНИЦИ СРПСКИ од 1395 до 1423 од Меда Пуцића
ПРИРОДА и РАЗУМ ЈУГОСЛАВЕНСКЕ ТЕЖЊЕ LE RIVOLUZIONI D'ITALIA di L. C. Chassin
АДОЛФО ДИСТЕРВЕГ М. Ђ. Милићевића
ИСТОРИЧКО КАНОНИЧКИ ПОГЛЕД на установљење нове српско-румунске метрополије, отворена књига дру. Свет. Милетићу I. II.
ПУТНИЧКА ПИСМА од Зворника до Крушевца од Ђ. М. Милићевића
УЗРОЦИ и ПОШЉЕДИЦЕ ФРАНЦЕСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ од М. Нешковића I. II.
СРПСКА НАРОДНА ШКОЛА од С. Поповића
МАРКА ТУЛИЈА ЦИЦЕРОНА ПУТНИЧКЕ ЦРТЕ од Владана Ђорђевића
РУКОПИСИ ДУБРОВАЧКИ XV. и XVI. II. књига
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА Светозара Марковића
КРАТКИ ЦРКВЕНИ УСТАВ ХИГИЈЕНА или наука о здрављу од М. Јовановића
ОБРАНА ПРАВОСЛАВИЈА од Ј. Вукадиновића
ZVONIMIR kralj hrvatski od J. Subotića
COSMOS popolare spiegazione dei fenomeni naturali OMELJEN. KALENDAR 1869 ЛЕПОСАВА и ЊЕНО ГУБИЛИШТЕ од Јос. Подградског
ЈЕСТАСТВЕНИЦА М. Фрачковића
ВИЛА ОСТРОЖИНСКА од Утјешеновића
МАГАЗИН од 1868
СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ. Књига пета, у којој су пјесме јуначке новијих времена о војевању Црногораца. (Са свијем новим)
ZENIDBA ALEKSANDRA ALEKSANDROVIĆA, prestonasljednika ruskog 1866. Spjevaio Savo M. Martinović

ф. 2. —